

„Един от седемте най-важни ансамбли на класическата сцена днес“ –

това четем в списанието „Венити феър“ за **1B1**, бързо придобил голяма популярност норвежки камерен оркестър благодарение на своя иновативен подход и въздействащата артистичност в интерпретацията на бароковата музика.

Основан през 2008 в Ставангер от цигуларя Ян Бьорангер, 1B1 обединява млади таланти музиканти с по-зрели и опитни в струнен ансамбъл, който е едновременно прецизен в исторически план и по младежки свеж и вълнуващ.

Бароков ансамбъл от ново поколение, тяхната любов към музиката от тази епоха ги води до запис на албум, включващ концертите за виола на Бах и Телеман.

За този проект (и на концерта във Варна) пред тях застава виолистът с международна известност Ларс Андерс Томтер. Дирижира Ян Бьорингер, който вдъхва нов живот и топлина на шедеврите от XVIII век. BBC Magazine определя сътрудничеството между Томтер и 1B1 като „великолепни фойерверки на импровизацията“, Gramophone отбелязва „богатото, отекващо, стилно и пъргаво“ свирене на Томтер, а музикантите от ансамбъла определя като „чудесни инструменталисти“.

Тези оценки дават крила на ансамбъла в търсене на точния баланс между младежката енергия и задълбоченото музициране. 1B1 обикалят Европа и очароват публиката със своите елегантни изпълнения и страстта, която влагат в интерпретацията на бароковата музика.

„Гигантът на виолата на Севера“ –

така наричат **ЛАРС АНДЕРС ТОМТЕР**, един от най-изявените виолисти на нашето време. Роден в град Хамар в Норвегия, той започва да свири на цигулка когато е на 8, като успоредно се занимава и с виола. Завършва първо Консерваторията в Осло, а след това и Норвежката национална академия и с двата инструмента. Специализира при проф. Макс Ростал и Шандор Вег. Получава Специалната награда за най-добра интерпретация на концерта за виола и оркестър на Бела Барток на международния конкурс в Будапеща през 1984, а през 1986 печели международния конкурс за виолисти *Морис Вийо* в Лил, Франция. Концертната му кариера започва през 1987 с турнета в САЩ и Германия като солист на Норвежкия камерен оркестър. Гастролирал е в някои от най-престижните зали в Европа като Музикферайн във Виена, Карнеги хол в Ню Йорк, Концертхаус в Берлин, залата на Филхармонията в Кьолн. Бил е солист на редица оркестри, сред които BBC Symphony, Кралския филхармоничен оркестър, Оркестъра на академията *St. Martin in the Fields*, Фестивалния оркестър на Будапеща, симфоничните оркестри на Датското и Шведското национално радио. Сред диригентите, с които е работил, са Владимир Ашкенази, Даниеле Гати, Кщищоф Пендерецки, Марк Албрехт, Юка-Пека Сарасте, Ян Паскал Тортелие и др. Чест гост е на престижни фестивали като BBC Proms, Вербие, Локенхаус, както и на всички значими форуми в Скандинавия. Бил е артистичен директор на Норвежкия фестивал за камерна музика, а в момента е на тази позиция за друг фестивал – Норвежкия фестивал за класическа музика на фиордите. Професор е по виола в Националната музикална академия в Норвегия.

Програмата изготви Лилия Големинова

КОНЦЕРТ

на

1B1 СКАНДИНАВСКИ БАРОКОВ АНСАМБЪЛ

Артистичен директор
ЯН БЬОРАНГЕР

Солист
ЛАРС АНДЕРС ТОМТЕР

11 септември (четвъртък)
19.00 ч.

Аула на
Икономически университет-Варна

Сканирайте този QR код и участвайте в проучване на публиката на Международен музикален фестивал „Варненско лято“

ПРОГРАМА

Участници в ансамбъла:

Jan Bjøranger – цигулка

Svitlana Klinkova – цигулка

Rebecca Nøstrud Grimstad – цигулка

Lars Anders Tomter – виола

Andreas Nøstrud Grimstad – виола

Mathias Schwaiger Pearson – виолончело

Маргарита Калчева – контрабас

Ye Jin Gil – клавесин

ЙОХАН ХЕНРИК ФРИТХОФ

(1713 – 1767)

Ноктюрно ми мажор

Allegro

Menuetto

КШИЩОФ ПЕНДЕРЕЦКИ

(1933 – 2020)

Три пиеси в старинен стил

Aria (Lento)

Menuetto I

Menuetto II

ЙОХАН СЕБАСТИАН БАХ

(1685 – 1750)

Концерт за виола ми бемол мажор

(възстановка/обработка – Вилфрид Фишер)

Allegro

Siciliano

Allegro

Солист **Ларс Андерс Томтер**

ГЕОРГ ФРИДРИХ ТЕЛЕМАН

(1681 – 1767)

Концерт за виола и оркестър сол мажор

(**TWV 51:G9**)

Largo

Allegro

Andante

Presto

Солист **Ларс Андерс Томтер**

ЙОХАН ХЕЛМИХ РОМАН

(1694 – 1758)

Избрани фрагменти от Drotningholmssmusiken

№ 5 – Andante

№ 6 – Poco allegro

№ 7 – Allegro

№ 24 – Allegro

ЕДВАРД ГРИГ

(1843 – 1907)

Сюита от времето на Холберг оп.40

Praeludium (Allegro vivace)

Sarabande (Andante espressivo)

Gavotte (Allegretto)

Air (Andante religioso)

Rigaudon (Allegro con brio)

15 минути пауза

Телеман има два брака, осем сина и три дъщери, но личната му съдба никак не е лека – първата му съпруга умира при раждане, а втората избягва с шведски офицер, оставяйки Телеман потънал в дългове. За щастие той е изключително прочут и тачен приживе (много по-известен от Йохан Себастиан Бах). Владеел е до съвършенство немския, италианския и френския стил на композиране на своето време, като в произведенията му се усещат влияния и от полската и английската музика. С една и съща лекота той композира и църковна, и светска музика. Всички елементи в творчеството му са на висота – красиви мелодични линии, смели хармонии, майсторска оркестрация. Музикалното му наследство е наистина огромно – 1043 кантати, 44 опери, 46 пасиона, 600 увертюри, 600 сюити, 170 инструментални концерти, творби за клавир, квартети, камерни ансамбли – за жалост, много от тях са изгубени или унищожени най-вече по време на Втората световна война.

Освен един от най-плодовитите композитори в историята, Телеман е автор на две автобиографии, поеми и в много случаи текстовете към вокалните му творби са негови. Оставил е и многобройни писмени указания и насоки как да бъдат изпълнявани не само неговите композиции, но и тези на неговите съвременници.

Цялата тази грация, елегантност, красота и новаторско мислене, характерни за творчеството на Телеман, може да чуем и в Концерта за виола и оркестър в сол мажор.

ЕДВАРД ГРИГ е роден в Берген, баща му е шотландец, вицеконсул на Британия, а майка му е отлична пианистка, завършила в Хамбург. Тя започва да дава уроци по пиано на впечатлителното дете, което обожавало музиката и природата и не обичало много училището. Когато Григ е на 15 години, в дома на семейството гостува норвежкият цигулар Уле Бул, учил при Паганини. Когато чува как Григ свири и композира, той възкликва „*този младеж ще прослави Норвегия*“ и убеждава родителите му да го изпратят да учи в Лайпциг. След края на следването си Григ се

върща в Берген и се вглежда в природата на Норвегия с други очи. Красотата на севера и скандинавския фолклор започват да „надничат“ отвсякъде в неговата музика. В Копенхаген, където отива да специализира, той се запознава с композитора Рихард Нурдрок, с когото стават съмишленици в стремежа си да създават национално изкуство. Други знаменателни срещи и приятелства за Григ са с Ханс Кристиан Андерсен и Ференц Лист. Лист е във възторг от неговата соната за пиано и му изпраща писмо, изпълнено с похвали и скоро двамата се срещат в Рим. По-късно, след запознанството си с Григ, Чайковски ще напише, че „*слушайки музиката на Григ, инстинктивно осъзнаваме, че я е писал човек с дълбоко поетична натура...*“. Тази дълбоко поетична натура води Григ към автентичния дух на норвежките народни мелодии, които той вплита в почти всички свои творби. Едвард Григ гастролира из цяла Европа, получава почетни звания от големи университетски центрове, но всеки свободен миг прекарва близо до Берген в своето имение, наречено Хълмът на троловете. През 1898 той създава фестивал на норвежката музика, с който поставя Норвегия и на фестивалната карта на Европа. Григ композира своята „Сюита от времето на Холберг“ с подзаглавие Сюита в старинен стил през 1884 за отбелязването на 200-годишнината от рождението на Датско-норвежкия писател-хуманист Лудвиг Холберг. Той взема за основа жанра на танцовата сюита от времето на Купрен и Рамо и пресъздава най-характерните музикални форми от епохата на Холберг. Григ първоначално я композира за любимото си пиано, но година по-късно сам я преработва за струнен оркестър.

Програмата изготви Лилия Големинова

ЙОХАН ХЕНРИК ФРИТХОФ е норвежки композитор, писател и дипломат. Учи в Италия и известно време е музикант в двора на Медичите. Много пътува, посещава Константинопол и Смирна, обикаля Африка. През 1742 става придворен цигулар в кралския дворец в Дания. Откроява се с няколко езика, които владее и с познаването на „политическите и социалните условия в различни държави“. През 1746 става дипломат, но запазва позицията си и на придворен цигулар. Прави блестящи преводи на английска литература на почти перфектен датски, пише поезия. Умира от туберкулоза в деня преди смъртта на Телеман.

Музиката му е композирана в средата на XVIII век, но в същността си доста е изпреварила времето. И ако в началото пише за соло инструмент и басо континуо, по-късните му трио сонати представляват пълнокръвни творби за струнно трио, каквито ще се появят малко по-късно. Музиката на Фритхоф излъчва радост и спокойствие, в нея няма бури, нито пък просветление – публиката усеща, че той е композирал за удоволствие, а не по поръчка или защото трябва. Често е бил изпращан на дипломатически мисии в Швеция и затова оригиналите на редица негови творби могат да бъдат открити в шведски библиотеки. Като цяло до наши дни са достигнали не повече от 20 негови произведения.

Полският композитор и диригент **КШИЩОФ ПЕНДЕРЕЦКИ** е сред най-ярките фигури в музикалната история на втората половина на XX век, като малцина са имали неговия почти светкавичен път към славата. Завършил е Ягелонския университет и Музикалната академия в Краков при проф. Артур Малавски и макар сам да определя себе си като „непокорен студент“, почти веднага след завършването е поканен да остане да преподава там. Интересен факт е, че Пендерецки пише с лекота и с двете си ръце и през 1959 се явява на анонимен конкурс, организиран от Съюза на полските композитори с три творби – едната пише с дясната ръка, едната – с лявата, а третата дава на копист. И неговите произведения („Строфи“, „Еманации“ и „Псалми на Давид“) са класирани на първите три

места. Същата година „Строфи“ – камерна кантата за сопран, четец и 10 инструмента по персийски, гръцки и еврейски текстове, се изпълнява на фестивала „Варшавска есен“, а веднага след това и в Европа. На следващата година пише композицията „8'37“, която впоследствие преименува на „Елегия в памет на жертвите на Хирошима“ и печели наградата на Международната трибуна на композиторите към ЮНЕСКО.

Пендерецки композира първата си симфония когато е на 40, следват още осем – „Коледна“, „Мюнхенска“, „Парижка“, „Корейска“, „Китайски поеми“, „Седемте порти на Йерусалим“, „Мимолетни песни“. От 1966 до 1968 преподава композиция в Есен, а през 70-те години на ХХ век е професор в Йейлския университет. Сред мащабните му по-късни творби е и „Полски реквием“. Сред многобройните му отличия е наградата „Сибелуис“, както и четири „Грами“-та. От 2020 Музикалната академия в Краков носи неговото име.

Интересен факт е, че през 1971 Пендерецки, заедно с Дон Чери, дирижира събрания за фестивал Musicstage в Донауешингер състав от най-добрите американски джазмени и полския тромпетист Томаш Станко и дори пише за тях една пиеса.

По думите на самия Пендерецки представата му за музиката се променя когато като тийнейджър започва да слуша композициите на Йохан Себастиан Бах.

ЙОХАН СЕБАСТИАН БАХ никога не е излизал никога извън границите на родната си Германия, но е бил много любознателен по отношение на музиката, която се е създавала в Европа, като е следял с особен интерес новостите в италианска музикална школа. Освен Албиниони, чиито басови партии, Бах давал на учениците си като примери (и упражнения), той не само е познавал и изучавал концертите на Вивалди и Марчело, но е правил техни преработки за соло клавиър (без съпровод на оркестър) по време на завръщането си във Ваймар в периода 1708 – 1717. Именно в Италия е възникнал **Концертът за соло инструмент и оркестър** под формата на тричастни композиции, в които две бързи части обграждат бавна средна част. Отлично

познавайки тези образци, Бах навлиза с размах на територията на инструменталните концерти, тогава новост за Германия и създава истински шедеври, които поразяват с широтата на въображението в рамките на ясна и прецизна структура. Първите му концерти са от един много щастлив и светъл негов период, а именно първите му години в немския град Кьотен – малък, спокоен и пасторален. Там през 1717 Йохан Себастиан Бах става капелмайстор в двора на княз Леополд, сам той добър музикант, който е имал капацитета да оцени гениалността на композитора. Князът не само му плаща добре, но и му дава доста голяма свобода в музицирането. Бах пише предимно светска музика, появяват се сюитите за виолончело соло, сонатите и партитите за соло цигулка, някои от Бранденбургските концерти. Щастливата част от годините в Кьотен приключва през 1720, когато съпругата на Бах внезапно и неочаквано умира. Година по-късно той се запознава с Ана-Магдалена Вилке – сопрано, музикална, талантлива и доста по-млада от него. Женят се през 1721 и имат 13 деца, от които 6 оцеляват. От първата си съпруга Мария Барбара, също оперна певица, Бах има вече седем, като три от тях умират рано. Така двамата с Ана-Магдалена отглеждат общо 11 деца. През 1723 семейството се мести в **Лайпциг**, където Бах поема поста кантор на църквата „Свети Тома“. Така започва следващия период в живота на големия немски композитор, който продължава до 1750. Това е време, в което Бах (логично, предвид позицията, която заема) създава редица кантати, а през 1729 е поканен от Лайпцигския университет да ръководи оркестъра на Студентското музикално дружество – Collegium musicum, създаден през 1702 от Георг Филип Телеман. Този ансамбъл, съставен от студенти любители-музиканти от университета, всеки петък изнасял концерти в прочутото Кафене на Готфрид Цимерман на Катариненщрасе до Пазарния площад. Бах се заема сериозно с тази задача и активно участва в музикалните прояви и като диригент, и като солист. Специално тези (можем спокойно да ги наречем така) музикални серии Йохан Себастиан Бах композира (или прекроява) в немалко концерти.

ЙОХАН ХЕЛМИХ РОМАН често е определян като „бащата на шведската музика“ или пък „шведския Хендел“. Учи композиция в Англия при знаменития тогава Йохан Кристоф Пепуш. Музиката, която създава, е силно повлияна от престоя му в Англия, където се запознава с Хендел и Джеминиани. Йохан Хелмих Роман композира в различни жанрове с лекота. Най-прочутата му композиция е „Drottingholm Music“ за кралската сватба между принца – престолонаследник на шведската корона Адолф Фредерик и пруската принцеса Луиза Улрика през 1744. Тя съдържа 24 пиеси с различна дължина и сложност и е в стилистиката на други образци от епохата на барока, композирани за мащабни кралски събития като *Музика на водата* от Хендел. Йохан Хелмих Роман сам дирижира първото изпълнение на „Drottingholm Music“, чиито части се използват в различни моменти от 4-дневната сватбена церемония.

ГЕОРГ ФРИДРИХ ТЕЛЕМАН е бил приятел с Бах и Хендел, бил е дори и кръстник на Карл Филип Емануел Бах, който го наследява като музикален директор в Хамбург. Роден в Магдебург, Телеман е самоук в света на музиката. До завършването на гимназия Телеман се научава да свири почти без чужда помощ на блокфлейта, орган, цигулка, виола, флейта, обой, контрабас и бастромбон. Следва право в Лайпцигския университет, но скоро музикалният му талант е забелязан и започва да получава ангажименти да пише музика за две от църквите в града. Основава студентския оркестър *Telemannische Collegium Musicum*, който впоследствие бива поет и ръководен от Бах и играе важна роля за музикалната култура на града, става и директор на Лайпцигската опера. По-късно заминава за Зорау (днешна Полша) като капелмайстор към двора на херцог Ердман II. Навлизането на шведската армия го принуждава да се премести за кратко в Айзенах, където именно се запознава с Йохан Себастиан Бах. През 1721 Телеман се установява в Хамбург и остава там до края на живота си като музикален директор на петте основни църкви на града, композирайки по две кантати за всяка от неделните служби.